

EEN NIEUWE IJSVOGEL.

Ceryle Alcyon (L.) in Nederland.

Men kan bij de beoefening der ornithologie rare dingen beleven. Ik herinner me, dat ik den 12den November 1898 van een jager te Scheveningen een vogel ontving, dien hij bij mistig weder aan het strand had geschoten, een groen dier met een langen staart, dat hij heel niet thuis kon brengen. Het kostte niet veel moeite den fraaijen vogel te bepalen als een mannetje van *Palaeornis torquata* (Briss), de kleine Alexanderparkiet, en tevens te zien, dat dit exemplaar in gevangenschap had geleefd; trouwens van te voren was wel te vermoeden, dat deze tropische vogel, die in Indië, Ceylon, Indochina, enz. verbreid is, niet licht op een mistigen Novembermorgen naar het Scheveningsche strand zou verdwalen.

Dit geval kwam mij weer in de gedachte, toen ik den 19en December van het vorig jaar gelijktijdig van de Heeren Dr. O. Finsch en H. H. ter Meer, te Leiden, bericht ontving dat men bij de Steeg (Geld.) een exemplaar had geschoten van *Ceryle alcyon* (L.), een ijsvogel uit Noord-Amerika. Deze vogel was aan den Heer ter Meer gezonden om voor den gelukkigigen eigenaar, den Heer Mr. I. G. Wurf bain te worden opgezet. Aangezien deze Heer een goede bekende van mij is, vroeg ik hem om nadere inlichtingen, die mij ook spoedig werden, en waaruit bleek, dat de vreemde gast den 17en December was geschoten aan den vijver op den huize Heuven, waar hij overheen kwam vliegen.

Nu hadden we hier met een geval te doen van geheel anderen aard dan dat met de groene parkiet. Thans toch betrof het geen bewoner der tropische gewesten van het oostelijk halfond, maar een vogel die thuis behoort in Noord-Amerika en die alleen in den winter in Centraal-Amerika en op de Antillen verblijf houdt. Met de gedachte aan zooveel andere Amerikaansche vogels, die nu en dan in Europa zijn waargenomen, kwam het mij niet onwaarschijnlijk voor, dat deze ijsvogel, evenals de kort geleden gevangen blauwvleugeltaling, naar Nederland kon verdwaald geraakt zijn. *Ceryle alcyon* is bovendien alreeds meer in Europa aangetroffen, en wel volgens opgave in Ierland in October en in November 1845, en het is dus volstrekt niet onmogelijk dat een of ander exemplaar nog eens de verre zeereis maakt.

De verschijning van Amerikaansche gasten in de Oude Wereld is in 1899 opvallend geweest; behalve *Querquedula discors* (L.) en *Ceryle alcyon* (L.) in Nederland, is ook nog een voorwerp van *Coccyzus americanus* (L.), een Noord-Amerikaansche koekoek,

den 10en November in Groot-Britannië bemachtigd; terwijl op Helgoland *Molothrus cassini*, Finsch (een koevogel) en *Sturnella ludoviciana* (Swains.) (eene soort spreeuw) in den zomer zijn waargenomen.

Met dat al was het toch mogelijk, dat de bedoelde ijsvogel uit een of anderen dierentuin was ontsnapt, en ik heb mij daarom gewend tot Heeren Directeuren van de verschillende instellingen van dien aard in ons land en tot den Heer F. E. Blaauw, den eigenaar der belangrijke zoölogische verzameling te 's-Graveland (N. H.). Van al deze Heeren: Dr. C. Kerbert (Amsterdam), Dr. J. Büttikofer (Rotterdam), D. N. Dietz ('s-Gravenhage) en F. E. Blaauw, kreeg ik bericht, dat geen *Ceryle alcyon* uit hun respectieve collectiën was ontsnapt, en eerstgenoemde voegde er bij, dat in Artis nooit exemplaren van die soort zijn geweest en dat, voor zoover hem bekend, deze ook nimmer vertegenwoordigd was in welke diergaarde ook. De Heer Blaauw meldt mij, dat, voor zoover hij weet, nog geen exemplaren van den ijsvogel in quaestie levend naar Europa zijn gebracht.

Voorts schreef ik aan Professor Dr. O. Boettger, hoofdredacteur van het maandschrift *Der Zoölogische Garten*, te Frankfort, die mij beloofde van het vreemde geval in dit Tijdschrift mededeeling te zullen doen, ten einde de zaak meer wereldkundig te maken en haar vooral onder de oogen te brengen van Directeuren van zoölogische tuinen en verzamelaars in het buitenland. Die publicatie is in Maart geschied. Inmiddels is mij een brief ter hand gekomen van Dr. A. Seitz, Directeur van den dierentuin te Frankfort, blijkens welken deze heer het voor onwaarschijnlijk houdt, dat de betrokken *C. alcyon* een ontsnapte kooivogel zou zijn. Deze soort toch wordt zoover hij weet, niet in gevangenschap gehouden en is ook niet opgenomen in de lijst van geïmporteerde exoten van Reichenow (*Vögel der Zoölogischen Garten*).

Onder de Heeren, die ik over de zaak raadpleegde, heerscht op een enkele uitzondering na algemeen het gevoelen, dat de ijsvogel in quaestie op den najaarstrek naar Nederland is verdwaald.

Tenzij het tegendeel bewezen wordt, neem ik dit ook aan; te meer omdat er een omstandigheid is, die machtig ten voordeele van deze zienswijze pleit, namelijk de volkomen gave toestand, waarin zich het prachtig gevederte van den bewusten vogel bevindt. Vleugelpennen en staartvederen die in gevangenschap, zelfs in een ruime kooi, zoo spoedig

afgestooten en vuil en onoogelijk worden, zijn bij dit individu rein en in den allerbesten staat, en de vogel geeft over het geheel den stilligen indruk van in volle vrijheid geleefd te hebben. Waar overigens zooveel Noord-Amerikaansche vogelsoorten (men denke aan *Turdus migratorius* L., *T. Pallasii* (Cab.), *T. fuscescens* Steph., *T. Swainsoni* (Cab.), *Coccyzus americanus* (L.), *Dendroica virens* (Gmel.), *Actitis macularius* (L.), om van de zeevogels niet eens te gewagen) in Europa zijn aange- troffen, kan ook zeer wel een ijsvogel naar de oude wereld zijn overgevlogen.

Aangenomen nu, dat *C. alcyon* de reis van Noord-Amerika naar Nederland heeft ondernomen, dan rijst de vraag: langs welken weg?

Er staan hiervoor drie hypothesen open:

- 1^e Kan de vogel den Atlantischen Oceaan, wellicht ongeveer op den 52^{en} breedtegraad overgestoken hebben.
- 2^e Kan het een exemplaar zijn, dat bij den voorjaars-trek zeer hoog noordelijk is gegaan, tot in Labrador bijv., en in het najaar oostelijk is afgedwaald langs den weg: Groenland-IJsland-Groot-Britannië-Nederland. Dit is de meening van Dr. Seitz.
- 3^e Kan de vogel de reis genomen hebben over de Behringstraat en verder in westelijke richting door Azië en N.O. Europa tot in Nederland.

Voor de hypothese sub 1 kan aangevoerd worden, dat zoovele amerikaansche vogels meer dan ergens anders juist op de tegenover New-Foundland en Canada gelegen kusten van Ierland en Groot-Britannië zijn gevonden, waaronder ook soorten, die in

Amerika niet zeer noordelijk gaan en die dus waarschijnlijk niet over Groenland hun weg hebben kunnen kiezen, maar in directe lijn (mogelijk nu ~~et~~ dan op schepen rustend) over den Oceaan naar Europa zijn overgestoken. En eenmaal in Ierland of in Engeland aangekomen is de reis naar Nederland van weinig beteekenis meer.

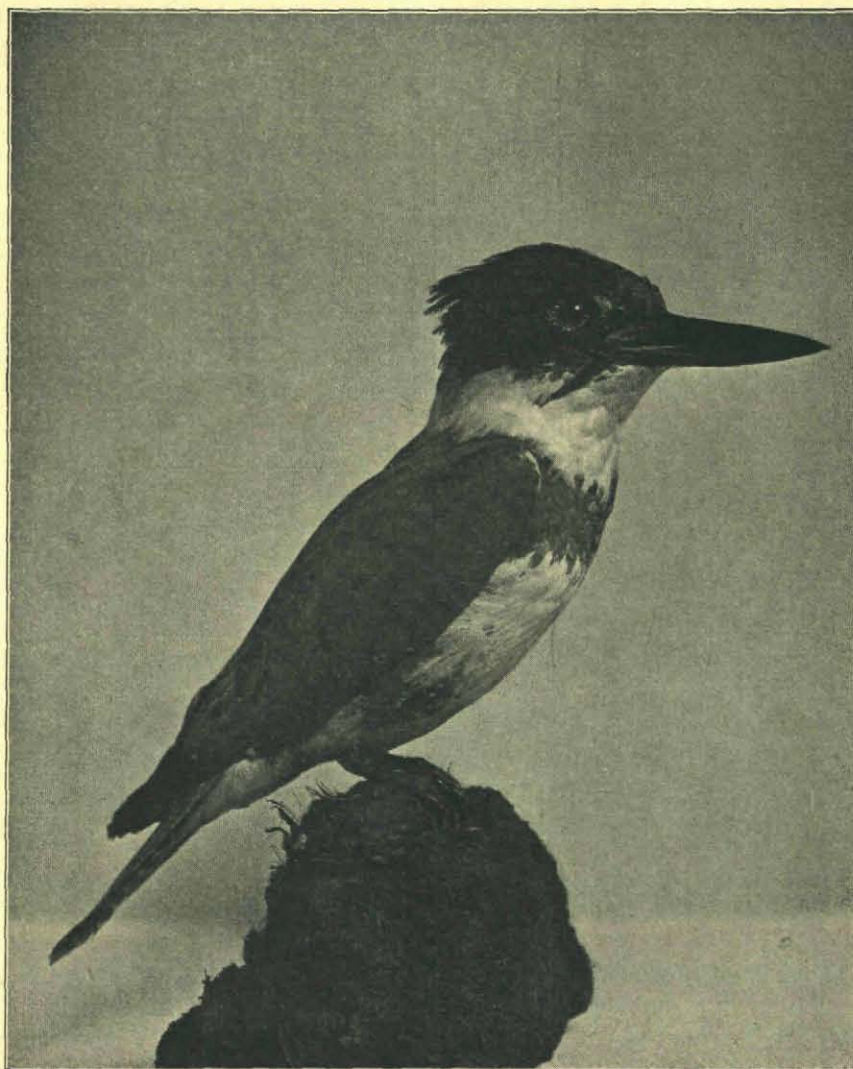
Intusschen is tegen het aannemen dezer directe route over den Oceaan een bezwaar, namelijk de

voeding onderweg. Dit geldt wel niet voor sommige categorieën zooals sterns en andere zeevogels, die vischend hun voedsel vinden, maar des te meer voor landvogels, waarvan sommige bovendien de eigenschap bezitten van liefst niet lang achtereen te vliegen, zooals waterhoenders; en toch is bijv. *Porzana carolina* (L.) levend in Engeland gevonden. Nu vindt weliswaar een ijsvogel zijn voedsel door er naar te vischen, maar dat hij dit midden op den Oceaan zou doen, komt mij tamelijk onwaarschijnlijk voor.

Wat den duur van de reis be-

treft, verkeert dunkt mij, een waterhoen of een kleine boschzanger als bovengemelde *Dendroica virens* (Gmel.) in slechter conditie dan een ijsvogel, wiens vlucht pijlsnel is, maar toch blijft de bedenking bestaan dat een ijsvogel niet gaarne een verren afstand achtereen doorvliegt, hoewel volgens Seebohm *C. alcyon* een veel betere vlieger is dan ons inheemsch ijsvogeltje, *Alcedo ispida*, dat bijvoorbeeld slechts zelden de reis van het vasteland naar Helgoland onderneemt (Gätke).

Voor de 2^e onderstelling, dat namelijk de weg

Ceryle alcyon (L.).

Naar eene photographie van den Heer H. H. TER MEER JR. te Leiden.

over Groenland, enz. zou genomen zijn, bestaat wel eenige grond. Misschien is de vogel in den vorigen zomer tot in het Noorden van Labrador, mogelijk ook wel nog verder, over straat Hudson geraakt, en heeft toen op den terugweg in het najaar om een of andere reden een oostelijke route ingeslagen die hem over Groenland, IJsland, de Far-øer, naar Schotland en vandaar naar Nederland gevoerd heeft. Zoo hij langs dezen weg gekomen is, heeft hij veel korter afstand over de zee moeten afleggen dan bij den vorigen onderstelden koers; dat wil zeggen, dat hij onderweg meermalen rustpunten vond op een of ander land, waar hij zich van voedsel kon voorzien en nieuwe kracht opdoen.

Er zijn ook sommigen, die de derde hypothese als de meest waarschijnlijke aannemen, namelijk den weg over land in westelijke richting. Hierbij vervalt het bezwaar van een verre vlucht over zee en blijft alleen de Behringstraat over te trekken, terwijl ook de quaestie van approviandeering onderweg is opgelost.

Welke oplossing van het vraagstuk mag nu de juiste zijn? Ik weet het waarlijk niet, en de, thans opgezette vogel kan het ons ook niet mededeelen.

De Heer H. H. ter Meer jr., te Leiden, is zoo welwillend geweest op mijn verzoek eene photographie van het dier te vervaardigen, welke hierbij is gereproduceerd.

Ceryle alcyon is veel grooter dan onze inlandsche ijsvogel en hoewel niet zoo schitterend gekleurd als deze, toch waarlijk een prachtige verschijning.

De thans gevangen vogel is een mannelijk exemplaar; de kleur der bovendeelen is een vrij donker zacht grijsblauw. De vederen van kruin en achterhoofd zijn verlengd, zoodat deze een fraaien, naar achteren liggenden kuif vormen, die ook kan worden opgericht. Vóór ieder oog een witte vlek. Kin en keel, evenals een breede halsband, wit. Over de borst een band van de kleur der bovendeelen. Verdere onderdeelen en onderdekvederen van den staart wit; zijden van den romp grijsblauw en wit gevlekt. Groote vleugelpennen zwartachtig met witte vlekjes aan de buitenvlag, terwijl de binnenvlag aan de basis wit is; schachten dezer vederen zwart. Kleine vleugelpennen aan de buitenvlag lichtblauw met een zwarten streep langs de schacht, aan de binnenvlag blauwgrijs met witte bandjes en vlekjes en met een witten eindzoom. De uitgespreide vleugel moet een bijzonder fraai en afwisselend gekleurd voorkomen hebben. Hier en daar zijn witte puntjes aan de uiteinden der vleugeldekvederen.

Staartvederen aan de bovenzijde zwart met witte dwarsbanden, welke laatste het duidelijkst zijn op de buitenste pennen, en allengs minder worden, totdat ze op het middelste paar bijna geheel verdwijnen. De grijsblauwe kleur, die op het buitenste

paar geheel ontbreekt, verschijnt op het volgende weer als een smal randje langs de buitenvlag, 't welk op de volgende vederpaaren steeds breeder wordt, totdat zij op het middelste paar de geheele veder inneemt, met uitzondering van een smallen zwarten schachtstreep. Onderzijde van den staart zwart en wit gebandeerd.

Bek lang, dik en krachtig, donker, hoornkleurig, alleen aan de punt en de basis van den ondersnavel geel. De zeer korte, tamelijk sterke pooten zijn donkergrijs, nagels zwart, oog bruin.

Bek (van 't voorhoofd tot de punt) 5 c.M. hoog (bij de neusgaten) 1,4 c.M. Vleugel 16 c.M., staart 9, tarsus 1,3 c.M.

In het Engelsch heet deze vogel: „belted Kingfisher”; wat in het Hollandsch zeggen wil: gegordelde ijsvogel, naar den gordel of band, die over de borst loopt. Bij het wijfje loopt een tweede band van rosachtige kleur over den buik en zijn de zijden van den romp ook min of meer rosachtig.

In zijn vaderland, Noord-Amerika tot in Alaska eenerzijds en de Hudsonsbaai anderzijds is *C. alcyon* algemeen verbreid. Met buitengewoon snelle vlucht over het water schietend, houdt hij als hij eene prooi bespeurt, plotseling stil en blijft een oogenblik in de lucht zweven op de wijze van onzen torenvalk, waarop hij zich bliksemsnel in het water stort, om zijne buit te grijpen, die hij dan op een tak of eenige andere rustplaats zittend op de manier van onzen ijsvogel verslindt. Bij watervallen, bruisende stroomversnellingen, enz. houdt hij zich met voorliefde op.

Sharpe deelt mede, dat onze Amerikaan niet alleen visch maar ook insecten en soms zelfs kleine zoogdieren eet.

De nestwijze is dezelfde als die van *Alcedo ispida*, een diepe uitholling in den grond, liefst in den steilen oever van een beek of een stroom. De eieren, vier tot zes, soms zeven in aantal, zijn wit en grooter dan die van onzen ijsvogel.

De stem is hard en onwelluidend en wordt door Wilson vergeleken bij het geluid van een ouderwetschen nachtwakersratel.

Ten slotte een woord van dank aan den Heer Wurfain, die mij in staat gesteld heeft voor dit artikeltje eene beschrijving van den interessanten vogel te maken, en aan den Heer ter Meer voor de goed geslaagde photographische afbeelding.

Het jaar 1899 is ornithologisch al bijzonder vruchtbaar geweest; niet minder dan drie nieuwe vogelsoorten zijn toch in dat jaar in Nederland aange troffen.

Doorn, Maart 1900.

MR. R. BN. SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG.